

W UNII EUROPEJSKIEJ

Strategia Unii Europejskiej w sprawie innowacyjności

Maciej Podemski¹

Od wielu lat innowacyjność europejskiej nauki i technologii, a także wytwarzanych produktów oraz rozwijanych usług, jest motywem przewodnim działania Unii Europejskiej. Europa od wieków stanowi kolebkę przełomowych odkryć naukowych i rozwiązań technicznych. Nadal jest ojczyzną wielu twórczych ludzi i może czerpać swoje idee z

różnorodności kulturowej jednoczących się narodów. Położyła podwaliny pod jeden z największych jednolitych rynków na świecie, na którym możliwe jest wprowadzenie do obrotu na dużą skalę innowacyjnych produktów i usług. Ponadto może czerpać z zasobów tradycyjnie silnego i odpowiedzialnego sektora publicznego. Obecnie jest to niezwykle ważne, gdy mieszkańców Europy trapi wiele poważnych, trudnych do rozwiązania problemów, począwszy od globalnych zmian klimatycznych i wyczerpywania się nieodnawialnych zasobów, poprzez utrudnienia w dostępie do niezbędnych surowców i światowych rynków zbytu, aż po niekorzystne zmiany demograficzne i stale rosnące zagrożenie osobistego i zbiorowego bezpieczeństwa. Im szybsza będzie reakcja Europy na te zagrożenia, tym większa szansa na odniesienie sukcesu. Wzmocnienie konkurencyjności produktów i usług, oparte na szeroko pojętej innowacyjności, może dać Europejczykom możliwość rozwiązania poważnej części istniejących problemów.

Unia Europejska wprowadziła już wiele ważnych instrumentów mających na celu modernizację swojej gospodarki. Należy do nich m.in. wprowadzona w życie w 2005 r. Strategia Lizbońska na rzecz wzrostu i zatrudnienia, która zaleciła wprowadzenie całego zestawu reform mających na celu uczynienie europejskich ram prawnych i gospodarczych bardziej sprzyjającymi innowacyjności. Zawiera ona bardzo ważny cel, jakim jest zwiększenie nakładów na badania naukowe i rozwój technologiczny do 3% PKB.

Do dalszych uruchomionych już instrumentów polityki unijnej, mających finansowo wspierać rozwój innowacyjności, należy porozumienie w sprawie nowych ram finansowych, łącznie z nową polityką spójności, Siódmy Program Ramowy Badań Naukowych i Rozwoju Technologicznego oraz Program Ramowy na Rzecz Konkurencyjności i Innowacji (*Competitiveness and Innovation Framework Programme 2007–2013* — CIP).

W komunikacie Komisji Europejskiej *Badania naukowe i innowacje jako inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia* z października 2005 r. przedstawiono program dla 19 dziedzin działania proinnowacyjnego w całej wspólnocie i w poszczególnych państwach członkowskich. Pro-

gram tych działań objął m.in. wdrożenie tzw. europejskich inicjatyw INNOVA oraz inicjatywę PRO INNO.

Inicjatywa *Europe* INNOVA obejmuje:

- ❑ sektorowy punkt obserwacyjny (*Sectoral Innovation Watch*) służący ocenie osiągnięć różnych sektorów przemysłu w zakresie innowacji oraz określeniu zagrożeń dla innowacji;
- ❑ ogólnoeuropejskie sieci klastrów przemysłowych, zgrupowane w ramach sektorów branżowych, służące identyfikacji i wymianie sprawdzonych rozwiązań w pokrewnych obszarach;
- ❑ sieci podmiotów finansujących badania, zorganizowane w ramach sektorów przemysłu, służące określeniu szczególnych potrzeb finansowych przedsiębiorstw w nich zgrupowanych;
- ❑ panele innowacji złożone z wysokokwalifikowanych ekspertów odpowiednich sektorów przemysłu, przedstawicieli środowiska akademickiego i decydentów politycznych, służące zatwierdzaniu wyników projektów i sporządzaniu zaleceń politycznych;
- ❑ forum *Europe* INNOVA — wirtualną platformę służącą kontaktom wszystkich inicjatyw związanych z polityką wprowadzania nowych i wymieniania sprawdzonych już rozwiązań.

Inicjatywa PRO INNO ma na celu wspieranie międzynarodowej współpracy na rzecz innowacji pomiędzy agencjami i programami poprzez:

- ❑ utworzenie platformy *INNO Learning* w celu określenia i dalszej oceny dobrych praktyk wspierających nowe pomysły poprzez wzajemną weryfikację;
- ❑ wspieranie utworzenia sieci INNO w celu skupienia podmiotów zarządzających regionalnymi lub krajowymi programami innowacji, aby ułatwić współpracę międzynarodową w tym zakresie;
- ❑ wspieranie szczególnych międzynarodowych inicjatyw w zakresie innowacji oraz partnerstw publiczno-prywatnych w ramach działań INNO.

Komisja Europejska przewidziała również ustanowienie Europejskiego Systemu Monitorowania Badań Przemysłowych i Innowacji, działającego w oparciu o sektorowy punkt obserwacyjny, a także rozwój narzędzi uzupełniających, w tym europejskiej tabeli tendencji w zakresie innowacji (*European Trend Chart on Innovation*), oraz system informacyjny dotyczący krajowych polityk w dziedzinie badań (*ERAWATCH*).

Mimo trwałego nacisku Unii Europejskiej na innowacyjność, istniejące niedociągnięcia w tym zakresie nie zostały usunięte, a gospodarka unijna nie jest jeszcze wszechstronnie unowocześniona. Jako główny problem obecnej sytuacji uważa się brak przyjaznego nastawienia biznesu do wprowadzenia nowoczesnych rozwiązań. Europa musi stać się społeczeństwem rzeczywiście opartym na wiedzy i przyjaznym innowacjom, w którym opinia publiczna nie obawia się usprawnień i nie utrudnia ich wprowadzania, ale wspiera je, oraz dla której unowocze-

¹EuroGeoConsulting, ul. Jesionowa 36A, 05-816 Michałowice; maciej.podemski@egconsulting.com.pl

śnienie jest kluczową wartością społeczną, uważaną za korzystną dla wszystkich obywateli.

Unia Europejska może stać się wszechstronnie innowacyjna tylko wtedy, gdy w procesie tym będą uczestniczyły wszystkie zainteresowane strony: świat biznesu, sektor publiczny i konsumenci. Wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań uzależnione jest od silnego popytu ze strony klientów i generalnie obywateli na nowe produkty oraz usługi. Aby było to możliwe konieczne jest zaufanie klientów do tych produktów i usług, a także pewność co do ich bezpieczeństwa. Zaufanie to zależy więc, przynajmniej w znacznej części, od istnienia solidnych systemów ochrony konsumenta. Istnieje potrzeba wspierania wszelkich form innowacji, gdyż temat dotyczy nie tylko technologii, ale także organizacji pracy oraz usług. W związku z tym ważną rolę w tym procesie powinny także odegrać polityczne środki i mechanizmy.

Główną podporą wprowadzania nowoczesnych rozwiązań jest edukacja. Konieczna jest więc promocja talentów od najmłodszych lat. Za największy problem w tym zakresie uznano brak odpowiednich umiejętności społeczeństw unijnych, szczególnie w dziedzinie nauki, inżynierii i ICT (*Information and Communication Technologies*). Poza tym kwestią podstawową jest wzrost mobilności naukowców pomiędzy instytucjami naukowymi i przemysłowymi oraz pomiędzy państwami. Mobilność pracowników, a także dostępność kapitału podwyższonego ryzyka są hamowane przez przeszkody istniejące na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej. Aby stworzyć europejską przestrzeń innowacyjną, przeszkody te trzeba usunąć. Szczególną uwagę należy zwrócić na sektor usług. Na usługi przypada bowiem ponad dwie trzecie unijnego zatrudnienia i PKB. Stwarzają one również wiele możliwości pośredniczenia przy wprowadzaniu nowych rozwiązań do przemysłu.

Kolejnym warunkiem rozwoju innowacyjności w Unii Europejskiej jest wzmocnienie ochrony praw własności intelektualnej. Bez odpowiedniej ochrony wynalazków i innej twórczości brak jest motywacji do inwestowania w tę dziedzinę. Niezbędne jest zatem opracowanie tanich procedur patentowych, których koszty będą współmierne do jakości wynalazków i pewności prawnej ochrony ich własności. Konieczne jest przy tym zapewnienie terminowych, przystępnych cenowo i przewidywalnych procedur rozstrzygnięcia sporów. Komisja Europejska jest przekonana, że najważniejszym krokiem w tym kierunku jest przyjęcie przystępnego cenowo tzw. patentu wspólnotowego.

Unowocześnienie wszystkich dziedzin życia wymaga doskonale prowadzonych badań, zaplanowanych i realizowanych w ścisłej współpracy między naukowcami i firmami. Dlatego ważnym elementem polityki innowacyjnej Unii Europejskiej jest wspieranie tworzenia tzw. klastrów innowacyjnych, łączących firmy produkcyjne i instytucje naukowe oraz posiadane przez nie zasoby. Skutecznie działające klastry przyczyniają się do zwiększenia produktywności, przyciągają inwestorów, wspierają badania naukowe, wzmacniają bazę przemysłową i prowadzą do rozwoju konkretnych produktów i usług. Przedsiębiorstwa będące częścią klastru posiadają przewagę konkurencyjną nad innymi, ponieważ szybciej wprowadzają wiedzę na rynek. Dlatego też ich tworzenie jest włączane przez unijne państwa członkowskie do krajowych programów reform proinnowacyjnych. Unijna polityka regionalna na lata 2007–2013 wspiera rozwój takich właśnie regionalnych klastrów.

Aby Europa mogła w pełni wykorzystać potencjał klastrów, muszą one osiągnąć tzw. masę krytyczną i wypracować odpowiednią orientację strategiczną poprzez większą i lepszą współpracę międzynarodową. Takie podejście stwarza jednocześnie szansę na powstanie europejskich klastrów o ogólnoświatowym znaczeniu. Szczególną rolę powinny tu odgrywać publiczne organizacje badawcze, które wykonują około jednej trzeciej wszystkich prac badawczo-rozwojowych w Europie. Konieczny jest rozwój wszystkich form transferu wiedzy, takich jak badania na zlecenie, badania realizowane w ramach współpracy, licencjonowanie, publikacje i wymiana zdolnych naukowców między sektorem publicznym i prywatnym. Już obecnie europejskie działania badawcze są bardziej skoncentrowane dzięki europejskim platformom technologicznym, które pod kierunkiem przedsiębiorstw przemysłowych gromadzą zainteresowane strony, w tym także środowiska badawcze i instytucje finansowe.

Z nowych, proinnowacyjnych inicjatyw Unii Europejskiej należy wymienić tzw. pionierskie rynki, których celem jest ułatwianie tworzenia i wprowadzania do obrotu nowych produktów i usług. Duży potencjał w zakresie tworzenia pionierskiego rynku opartego na unowocześnianiu ma, na przykład, innowacja ekologiczna. Można ją promować wspierając współpracę środowiska naukowego i biznesowego w takich dziedzinach, jak budownictwo, gospodarka wodna, biotechnologie, wychwytywanie dwutlenku węgla i recykling.

Wśród innych przykładów pionierskich rynków można wymienić bezpieczeństwo wewnętrzne i obronę, które stanowią obecnie problem ogólnoświatowy (wymagają one innowacyjnego podejścia do transportu publicznego, organizacji przestrzeni publicznej i ochrony granic); przestrzeń kosmiczną; transport; technologie i produkty morskie, umożliwiające nowe metody wykorzystania zasobów mórz oraz zdrowie.

Źródła:

Komisja Wspólnot Europejskich, 2005, Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego. Wspólne działania na rzecz wzrostu i zatrudnienia: Wspólnotowy program lizboński. COM(2005) 330 końcowy; Bruksela, dnia 20.7.2005.

Komisja Wspólnot Europejskich, 2005, Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Realizacja wspólnotowego programu lizbońskiego: Badania naukowe i innowacje jako inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia: wspólna koncepcja. COM(2005) 488 wersja ostateczna; Bruksela, dnia 12.10.2005.

Komisja Wspólnot Europejskich, 2006, Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Wykorzystanie wiedzy w praktyce: Szeroko zakrojona strategia innowacyjna dla UE. COM(2006) 502 wersja ostateczna; Bruksela, dnia 13.9.2006.

Komisja Wspólnot Europejskich, 2008, Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. W kierunku światowej klasy klastrów w Unii Europejskiej: Wdrażanie szeroko zakrojonej strategii innowacyjnej. KOM(2008) 652 wersja ostateczna; Bruksela, dnia 17.10.2008.

http://ec.europa.eu/enterprise/innovation/index_en.htm